

Kommunledningsförvaltningen
Maria Lindelöf – Processledare
0171-626228
maria.lindelof@enkoping.se

Sammanställning av svar på remiss av klimatstrategi och klimatstrategisk handlingsplan för Enköpings kommun.

Bakgrund

Förslag till klimatstrategi och klimatstrategisk handlingsplan för Enköpings kommun har varit på remiss från och med den 10 juni 2025 till och med den 30 september 2025. 25 svar har inkommit, vilka har sammanställts och kommenterats i detta dokument.

Syftet med remissrundan var att ge nämnder, styrelser och externa intressenter möjlighet att lämna synpunkter på strategins strategiska utvecklingsområden, åtgärdsområden och åtgärder utifrån kommunens övergripande mål att minska koldioxidutsläpp och övriga växthusgasutsläpp samt positionera Enköpings kommun som en ledande kraft i klimatomställningen till 2030 i enlighet med Klimatkontraktets åtaganden.

Syftet är att säkerställa förankra strategin hos berörda aktörer. Få in synpunkter och förbättringsförslag, säkerställa kvalitet och genomförbarhet samt att skapa och stärka engagemang och samverkan

Vi tackar för engagemanget hos alla som har svarat.

Hur remissvaren har hanterats (metod & arbetssätt)

Arbetet med remissvaren har organiserats i flera steg för att säkerställa både transparens och kvalitet i processen.

Enköpings kommun skickade ut i juni 2025 en remissutgåva av Klimatstrategi 2027–2030 tillsammans med underlag i form av nulägesanalys, klimatstrategisk handlingsplan, koldioxidbudget, läsanvisning och beslutsprotokoll. Dessa dokument har skickats ut till både interna nämnder, styrelser och kommunförbund samt externa remissinstanser. Syftet är att berörda aktörer ska lämna sina synpunkter och utlåtanden som underlag inför det fortsatta arbetet och den slutliga sammanställningen gällande klimatstrategin.

Ett särskilt remissteam har haft i uppdrag att samla in, registrera och strukturera alla inkomna yttranden. Varje remissvar har analyserats och bedömts, och teamet har gjort ett första ställningstagande.

Remissammanställningen är uppbyggd i fyra kolumner:

- **Referat:** en sammanfattning av remissinstansens yttrande.
- **Kommentar:** remissteamets reflektioner kring remissinstansens synpunkter.
- **Bedömning och ställningstagande:** en första analys av hur synpunkterna bör hanteras vidare.
- **Ansvarig:** anger vilket team eller vilken funktion som ska hantera förslag till revidering.

Denna struktur gör det tydligt vilka delar av klimatstrategin som kan behöva justeras och var ansvaret för vidare hantering ligger.

Efter sammanställningen har omställningsteamet och processledningen/redaktionen gått igenom bedömningarna och ställningstagandena och lämnat förslag på revideringar av klimatstrategin. Omställningsteamets reviderade texter bidrar till den reviderade klimatstrategin.

Viktiga mönster och nyckelfrågor från remissrundan

Remissrundan för Enköpings klimatstrategi och klimatstrategiska handlingsplan har väckt ett stort engagemang. Totalt inkom 23 yttranden från både interna nämnder och externa aktörer. Synpunkterna spänner från principiella kommentarer om strategins omfattning och tydlighet, till konkreta förslag på ändringar i enskilda åtgärder.

Snabb statistik

- 23 yttranden totalt (12 externa, 9 interna).
- Externa yttranden: samtliga positiva till inriktningen, med konkreta förbättringsförslag.
- Finansiering/resurser: lyfts av en klar majoritet av både interna och externa.
- Prioriteringar/struktur: återkommande i omkring en tredjedel av yttrandena.
- Samordning med styrdokument: lyfts av flera centrala aktörer (bl.a. Länsstyrelsen, Tekniska nämnden, Vafabmiljö).

Några tydliga mönster framträder:

Finansiering & resurser

Den mest återkommande frågan. Flera remissinstanser efterlyser en tydlig modell för hur klimatåtgärderna ska finansieras, prioriteras och följas upp. Många föreslår kopplingar till klimatinvesteringsplanen eller utveckling av en särskild klimatbudget.

Prioritering & genomförbarhet

Strategin upplevs av flera remissinstanser som omfattande, och det efterfrågas att de mest kritiska åtgärderna pekas ut. Vår bedömning är att alla åtgärder i handlingsplanen är prioriterade – eftersom de är direkt kopplade till minskade växthusgasutsläpp och förstärkt omställningsförmåga, både där kommunen har direkt rådighet och indirekt påverkan. För att nå målen i Parisavtalet och vår färdplan till 2040 krävs samtliga åtgärder.

Prioriteringen sker därför genom att vi delar upp genomförandet i tid – en processordning där vissa åtgärder adresseras tidigt (år 1–2), medan andra kan byggas ut och skalas upp successivt under perioden 2027–2030. På så sätt görs strategin hanterbar utan att tappa fokus på helheten.

Samordning med andra styrdokument

Klimatstrategin är ett politiskt beslutat styrdokument som anger den övergripande inriktningen för kommunens klimatarbete. Enligt principen om styrkedja ska tematiska planer och strategier inom relevanta områden (t.ex. mobilitet, energi, klimatanpassning, avfall, dagvatten) utvecklas och revideras i linje med klimatstrategins mål och inriktningar.

Klimatstrategin fungerar därmed som ett ramverk ("farfar" i styrningskedjan) som vägleder både nya och befintliga temaplaner. På så sätt säkerställs att alla styrdokument samspelar och kompletterar varandra, samtidigt som klimatstrategin bibehåller sin roll som det överordnade dokumentet i kommunens klimatomställning.

Roll- och ansvarsfördelning

Många nämnder och förvaltningar lyfter oro för ökad administration. De vill se tydliga skrivningar om att kommunledningsförvaltningen ansvarar för samlad effektuppföljning, medan respektive nämnd rapporterar på sina åtgärder.

Social hållbarhet och målkonflikter

Flera aktörer (bl.a. upplevelse- och socialförvaltningen) framhåller att sociala konsekvenser och rättvisaspekter inte får hamna i skymundan. Det finns stöd för att lyfta detta som ett utvecklingsområde, även om klimatmålen fortsatt måste ha prioritet i denna strategi.

Transport- och energiomställning

De flesta externa remissinstanser (E.ON, BioDriv Öst, Länsstyrelsen m.fl.) betonar elektrifiering, laddinfrastruktur, fossilfria drivmedel och robusta energisystem som avgörande för att nå målen. Mobilitet och logistik – både för personer och gods – pekas ut som nyckelfrågor där klimatstrategin behöver samordnas med den kommande mobilitetsstrategin.

Avfall och konsumtion

Vafabmiljö och andra aktörer vill se starkare koppling mellan klimatstrategin och avfallsplanen, samt ett längre perspektiv på konsumtion, plastanvändning och cirkulära materialflöden. Klimatstrategin 2027–2030 fokuserar medvetet på de områden där kommunen har direkt rådighet – exempelvis avfallshantering kopplad till upphandling, byggande och cirkulära materialflöden. Frågor om privat konsumtion lyfts däremot som ett utvecklingsområde inför nästa strategiperiod (2030–2040).

Väsentliga revideringar i den slutliga versionen

Nedan sammanfattas de mest väsentliga justeringarna av klimatstrategin, baserade på de synpunkter som framkommit under remissperioden.

1. Tydligare strategisk roll och avgränsning

Klimatstrategin har renodlats till ett övergripande styrdokument som beskriver vad kommunen ska uppnå och varför, medan detaljer om hur arbetet ska genomföras hanteras i den klimatstrategiska handlingsplanen.

Detta tydliggör strategins funktion som vägledande sdokument för hela kommunkoncernen.

2. Förtydligade mål och tidshorisonter

Strategin klargör två nivåer av mål:

- Kommunkoncernen ska vara klimatneutral år 2030.
- Kommungeografin ska vara klimatneutral år 2040.

Målen ska följas upp i termer av växthusgasutsläpp (CO₂e) och kopplas till den långsiktiga klimatfärdplanen för Enköping.

3. Förtydligad struktur och språk

Strategins inledning, bakgrund och målbeskrivningar har omarbetats för att bli kortare, mer lättlästa och enhetliga.

Överlapp med handlingsplanen har tagits bort och begrepp harmoniserats för att skapa en tydlig logik mellan mål, strategiska utvecklingsområden och åtgärdsområden.

4. Förtydligad uppföljningsmodell

Uppföljningen ska ske på två nivåer:

- Totala växthusgasutsläpp (CO₂e).
- Utvecklingen inom klimatstrategins åtgärdsområden, redovisade genom uppföljningsmått som visar aktivitet och förflyttning.

Förtydligande om att uppföljning sker inom ordinarie arbete med budgetredovisning och rapportering enligt stadens styrmodell.

5. Nya eller förtydligade teman i strategin

- Energisystemet: ett helhetsperspektiv på el, fjärrvärme, bioenergi, lokal produktion och lagring.
- Markanvändning: förtydligad skrivning om kolinlagring, ekosystemtjänster och naturbaserade lösningar.
- Skogens roll: förstärkt fokus på kolinlagring, substitution och hållbart skogsbruk.
- Klimatsmart lokalisering: ny skrivning om placering av kommunala verksamheter för att minska bilberoende.
- Krisberedskap och robusthet: integreras i energi- och transportområden.
- Social hållbarhet och målkonflikter: hanteras genom särskild förstudie inför nästa strategiperiod.

6. Tydligare koppling mellan klimatmål och kommunens ekonomiska styrning

Strategin har förtydligats så att klimatarbetet ska integreras i kommunens ordinarie styr- och budgetprocesser.

Det innebär att klimatmålen ska beaktas vid planering, prioritering och resursfördelning – samtidigt som behovet av framtida klimatinvesteringar och klimatbudgetmedel ska synliggöras i den ekonomiska planeringen.

Klimatstrategin markerar att kommunstyrelsen får i uppdrag att ta fram en klimatinvesteringsplan som visar hur strategins mål kopplas till finansiering, investeringar och uppföljning.

Översikt över remissinstanser och inkomna yttranden

Nedan är listan på inkomna remissyttrande externa.

1. BioDriv Öst
2. E.ON
3. Energikontoret Mälardalen AB
4. Eskilstuna kommun
5. Heby kommun
6. Länsstyrelsen i Uppsala län
7. Skogsstyrelsen
8. Strängnäs kommun
9. Uppsala kommun
10. Vattenfall
11. Region Uppsala
12. LRF Mälardalen

Inkomna remissyttranden interna.

1. Miljö- och byggnadsnämnden
2. Socialnämnden
3. Tekniska nämnden
4. Upplevelsenämnden
5. Utbildningsnämnden
6. Valnämnden
7. Vård- och omsorgsnämnden
8. AB Enköpings Hyresbostäder (EHB)
9. Vafabmiljö

Påminnelse har skickats till de remissinstanser som inte svarat inom utsatt tid. Yttrandena i sin helhet bifogas separat.

Remissinstans	Referat av remissyttrande	Kommentar	Bedömning och ställningstagande	Ansvarig
Uppsala kommun	Uppsala kommun tackar för att ha fått möjligheten att ta del av Enköpings kommuns klimatsstrategi för 2027-2030 och har inga synpunkter att meddela. Vi önskar stort lycka till med implementeringen!		Föränleder inget ytterligare åtgärd	

Remissinstans	Referat av remissyttrande	Kommentar	Bedömning och ställningstagande	Ansvarig
Vattenfall	Vattenfall Eldistribution AB har inget att erinra.		Föränleder ingen åtgärd	

Remissinstans	Referat av remissyttrande	Kommentar	Bedömning och ställningstagande	Ansvarig
Region Uppsala	Region Uppsala är positiv till Enköpings klimatsstrategi och beskriver den som väl genomarbetad, strukturerad och ambitiös. De framhåller att strategin tydligt kopplar lokalt klimatarbete till regionala, nationella och globala mål, och att den integrerar både kommunorganisationen och det geografiska området. Särskilt lyfts styrkan i att strategin är förankrad i Klimatkontraktet inom Viable Cities. Region Uppsala ser strategin som ett föredömligt exempel på hur kommuner kan ta fram realistiska och ansvarsfördelade handlingsplaner.	Region Uppsalas yttrande är genomgående positivt och bekräftar att strategin håller hög kvalitet och är i linje med regionala prioriteringar. De ger ingen konkret kritik utan stärker legitimiteten för den valda inriktningen och metodiken. Det är särskilt värdefullt att Region Uppsala uttryckligen framhåller strategin som ett gott exempel, vilket kan användas i kommunikation och i fortsatt regional samverkan.	Synpunkten föränleder ingen förändring i klimatsstrategin, men Region Uppsalas stöd bör lyftas fram i det fortsatta arbetet med att förankra strategin. Viktigt att säkerställa fortsatt dialog och samverkan inom ramen för regionala utvecklingsstrategin och Klimatkontraktet.	Processledning

Remissinstans	Referat av remissyttrande	Kommentar	Bedömning och ställningstagande	Ansvarig
Strängnäs kommun:	Strängnäs kommuns yttrande om Enköpings klimatstrategi 2027–2030 kan sammanfattas så här: Styrkor: Utvecklingsområdena är relevanta och åtgärderna väl valda. Strategin bygger på vetenskapliga verktyg (ClimateView) och fångar klimatfrågans komplexitet. Att inkludera digitalisering och långsiktig hållbar finansiering visar systemperspektiv. Strategin hanterar målkonflikter öppet, vilket stärker trovärdigheten. Att strategin kan fungera som underlag för kommande energiplanering ses som positivt. Förbättringspotential: Kolinlagring och negativa utsläpp bör kompletteras med kvantitativa mål och tidsplaner. Risken finns att omfattningen gör det svårt att se vilka åtgärder som är mest prioriterade – tydligare prioriteringar behövs. Tydligare beskrivning av hur kommunen ska samverka med externa aktörer (näringsliv och invånare) i genomförandet vore önskvärt	Kommentar på förstärkningar i klimatstrategin Kolinlagring och negativa utsläpp Det är svårt för Enköpings kommun att i dagsläget själv ta fram exakta kvantitativa mål och tidsplaner för kolinlagring och negativa utsläpp. Styrningen sker främst på nationell och EU-nivå (LULUCF, miljömålsberedningen, EU:s klimatramverk). Kommunen saknar i dagsläget organisation, verktyg och data för att följa upp på detaljnivå, och många åtgärder ligger hos markägare, lantbrukare och skogsbruket där vi behöver arbeta genom samverkan och incitament. Jordbruk är en av tre prioriterade arenor för extern omställningsarena, men kräver resurser för att kunna starta. Tydligare prioriteringar Vi instämmer i Strängnäs kommuns syn på behovet av prioriteringar. Kommunen har redan gjort en sådan bedömning utifrån två kriterier: 1. Direkt rådighet – där kommunen själv kan påverka utsläppsminskningar och omställning. 2. Förmåga till omställning – där kommunen kan bygga kapacitet för långsiktig systemförändring. Utifrån detta har vi identifierat de nio strategiska utvecklingsområden som ska prioriteras under perioden 2027–2030, med utblick mot 2040. Dessa utgör i sig vår prioritering, men vi ser behov av att i strategin tydligare kommunicera varför just dessa områden valts och hur de relaterar till klimatnytta och genomförbarhet. Samverkan med externa aktörer Vi ser behovet av att förtydliga hur samverkan organiseras. Vår prioritering fram till 2030 är att utveckla den externa omställningsarenan tillsammans med näringslivet samt att etablera lokala klimatkontrakt. Fördjupad medborgardialog är däremot inte prioriterat under perioden fram till 2030.	Förtydliga under strategiskt utvecklingsområde 3 (Kolinbindning) Förslag på skrivning: Enköpings kommun kommer att bidra till ökad kolinlagring och utveckling av negativa utsläpp i samspel med nationella och europeiska mål (LULUCF). Under perioden 2027–2030 fokuserar vi på att ingå i regionala och nationella projekt för att bygga kunskap, testa metoder och genomföra pilotprojekt tillsammans med markägare och forskningsaktörer. Målsättningen är att efter 2030 kunna formulera kvantitativa mål och en tidsplan i linje med nationella ramar och lokala erfarenheter. Tydligare prioriteringar Detta får omhändertas i den grafiska formgivningen, men kan kompletteras i texten till de strategiska utvecklingsområdena. Samverkan med externa aktörer: Vi lyfter fram detta i kapitlet om styrning och uppföljning. Där kan det framgå att den externa omställningsarenan och de lokala klimatkontraketen/åtagandena är huvudverktygen för extern samverkan och att kommunen avser fokusera på dessa fram till 2030. Nytt avsnitt föreslås kring samverkan med externa aktörer.	Team Ekosystemtjänster
				Processledning/Redaktion/ Grafisk design
				Processledning/Redaktion

Remissinstans	Referat av remissyttrande	Kommentar	Bedömning och ställningstagande	Ansvarig
Energikontoret Mälardalen AB:	Energikontoret Mälardalen AB: Energikontoret uttrycker att klimatstrategin är väl utformad strategi, särskilt bra med konkreta åtgärder som har ansvariga, indikatorer, tidplan och en preliminär analys av ekonomiska behov. Energikontoret ser dokumentet som ett väldigt gediget och välformulerat initiativ till klimatstrategi. Nedan följer några punkter som Energikontoret gärna ser förändringar kopplade till. Rubrik 5.2: Det har varit intressant att få se absoluta siffror och inte bara procent. Det ser ju lite konstigt ut att exempelvis jordbruket enbart står för 1% av CO2 ekvivalenta utsläpp. Var är siffrorna hämtade, källa borde framgå tydligare (hur får miljöbarometern in sin data)? Rubrik 5.5: Väldigt intressant att få se detta implementeras. Stor potential att sprida vidare inom offentlig sektor och kanske på sikt även implementeras som aspekt i offentliga upphandlingar. Prioriterade åtgärder: Vi uppskattar att vi nämns som samverkanspart i flera åtgärder och hoppas kunna vara en återkommande samverkansaktör framöver. Energikontoret i Mälardalen har lång erfarenhet kopplat till tredjepartsfinansiering och projektledning vilket gör oss till en möjlig samverkanspartner även under 6.3 Externa finansieringsmöjligheter.	Vi uppskattar Energikontorets positiva helhetsbedömning. Energikontoret har god kännedom om Enköpings kommuns energiarbete, både för kommunkoncernen och näringslivet. Rubrik 5.2: Energikontorets synpunkt om att ta med absoluta siffror bör övervägas, det finns en pedagogik att göra det för att sätta det i perspektiv. Utifrån energi och infösäkerhet behöver kommunen se till att vi följer infösäkerhetslagar om vi lägger ut absoluta tal. Se över texten under 5.2.2, det är en siffra som inte stämmer överens med tabellen. Källhänvisning bör förtydligas. Energikontoret anger miljöbarometern, men miljöbarometern nämns inte i strategin. Överväg om figur 2 bör tas bort, den kan förvirra. 5.5 Intressant reflektion. 6.3 Externa finansieringsmöjligheter - Enköping uppskattar att Energikontoret ser att de kommer att vara en viktig samverkansaktör och lyfter deras erfarenhet kring att söka extern finansiering.	Rubrik 5.2 (samt underliggande rubriker) Att ta med absoluta tal i redovisningen bör tas med. Infösäkerhet behöver beaktas för energistatistik. Texten i 5.2.2 behöver ses över i jämförelse med figuren, det är ett tal som inte stämmer med figuren. Hur Enköping inhämtat data bör omnämnas. Hur beakta källhänvisning? Överväg att ta bort figur 2, den kan förvirra mer än förtydliga.	Team Energi
			6.3 Finansierings möjligheter Energikontoret lyfts in som en samverkanspart i 6.3.1	Team Ledning/Finansiering

Remissinstans	Referat av remissyttrande	Kommentar	Bedömning och ställningstagande	Ansvarig
Eskilstuna kommun:	Eskilstuna anser överlag att strategin är "välformulerad, väl genomarbetad och ger en mycket bra bild av vad som behöver göras". Utvecklingsområdena och åtgärderna är träffsäkra och bidrar även till effekt utanför kommunorganisationen, särskilt genom lokala klimatkontrakt och en lokal omställningsarena. Att inkludera områden som ledarskap, finansiering, digitalisering och kommunikation ses som mycket positivt då det adresserar strukturella hinder. Strategin håller en strategisk höjd och förväntas vara relevant hela vägen till 2030. Styrkor Strategin beskriver inriktningar, ansvar, indikatorer och kostnader på en lagom nivå. Ambitionen kring digitalisering och datadrivet klimatarbete är särskilt positiv. Eskilstuna inspireras av flera åtgärder som kan användas i den egna organisationen. Förbättringspotential Kvantifiera effekter; Beskriv klimatåtgärdernas förväntade effekt på utsläppsminskning mer konkret, gärna i samverkan med andra kommuner (t.ex. Viable Cities, 4M). Prioriteringar: Förtydliga vilka åtgärder som har störst betydelse för helheten. Miljöspendanalys (åtgärd 7.1.2): Undvik schablonberäkningar på kronor-CO₂. Eskilstuna rekommenderar istället att fokusera på utsläppsintensiva inköpskategorier och använda volymdata eller leverantörsdata. "Eskilstunas erfarenhet kring att jobba med uppföljning av indirekta utsläpp från inköp av varor och tjänster är att miljöspendanalys där kronor och koldioxidschablon används ger en alltför missvisande bild". Istället rekommenderar de att "välja ut de inköpskategorier som har stor påverkan och gå ner på nivån antal eller mängd (till exempel liter eller ton) och eventuellt begära in underlag direkt från leverantör". Upphandling (åtgärd 7.1.6): Lägg till kontroll av efterlevnad av miljökrav genom dokumentation, platsbesök, stickprov eller leverantörsdialoger. Samlad slutsats Strategin är ambitiös och genomförandet kräver kraftsamling. Eskilstuna kommun är positiv till inriktningen och ser fram emot samverkan, men lyfter särskilt behovet av kvantitativa effekter, prioriteringar och förbättrad uppföljning i upphandling.	Vi uppskattar Eskilstunas positiva helhetsbedömning av klimatstrategin och instämmer i vikten av att inkludera ledarskap, finansiering, digitalisering och kommunikation för att hantera strukturella hinder. När det gäller förbättringspotential delar vi synen på behovet av att på sikt kunna kvantifiera åtgärdernas effekt, men konstaterar att detta kräver gemensam metodutveckling i nätverk som Viable Cities och 4M. Vi tar också med oss Eskilstunas erfarenheter kring miljöspendanalys och uppföljning i upphandling, där mer träffsäkra metoder och systematiska kontroller kan utveckla vårt arbete vidare.	Kvantifiering av åtgärdernas klimatnytta är ett viktigt utvecklingsområde. Detta kommer vi att driva vidare i samverkan med andra kommuner och forskningsaktörer, exempelvis inom ramen för särskilda projekt, snarare än i klimatinvesteringsplanens genomförande. Förslag att placera texten i ett framtidsavsnitt ("Framtidsblick/Utvecklingsområden att följa").	Processledare/redaktion
			Förslag till Inköp att överväga ny formulering av Åtgärd 7.1.2 – Utvecklad miljöspendanalys Kommunen etablerar miljöspendanalys som metod för att koppla klimatpåverkan till inköpsmönster. Analysen utvecklas stegvis genom att särskilt fokusera på utsläppsintensiva inköpskategorier och komplettera ekonomiska data med volym- och leverantörsdata. Detta ger ett mer träffsäkert beslutsunderlag för att rikta insatser, följa upp och redovisa klimatpåverkan från inköp.	Team Ledning/Inköp
			Åtgärd 7.1.6 – Systematisk uppföljning och ansvarsfördelning för hållbarhetskrav i upphandlingar i klimatstrategin. Eskilstuna föreslår ju att den åtgärden kan utvecklas genom att tydligare inkludera kontroll av efterlevnad – exempelvis platsbesök, stickprov, dokumentationskrav eller leverantörsdialoger.	Team Ledning/Inköp

Remissinstans	Referat av remissyttrande	Kommentar	Bedömning och ställningstagande	Ansvarig
BioDriv Öst	BioDriv Öst anser att strategin är välskriven och grundad på en god nulägesanalys. De lyfter att målet om klimatneutralitet till 2030 är ambitiöst, men att det bör finnas en balans mellan höga ambitioner och realistiska förväntningar. Särskilt betonas att kommunen bör fokusera på de områden där den har störst möjlighet att påverka, såsom hållbara transporter/mobilitet och hållbara inköp. De välkomnar åtgärder för fossilfri energi, särskilt kraven i upphandlingar om fossilfria transporter. De understryker vikten av tydligt ansvar och metod för uppföljning, inklusive rapportering och integrering i linjeorganisationens verksamhet. Vidare framhåller de behovet av att åtgärder i handlingsplanen prioriteras för att undvika överbelastning och brist på resurser. BioDriv Öst noterar att vissa åtgärder saknar mätbara mål, vilket kan försvåra uppföljning. De lyfter även vikten av att koppla klimatarbetet till krisberedskap, särskilt kring drivmedelsförsörjning vid omställning till fossilfria transporter. Sammanfattningsvis är BioDriv Öst positiva till strategin men betonar behovet av tydligare prioriteringar, mätbara mål och starkare koppling mellan klimatarbete, uppföljning och krisberedskap.	Vi välkomnar BioDriv Östs positiva bedömning. Klimatstrategin är inte bara en plan till 2030 utan en färdplan mot 2040 – därför är ambitionsnivån hög, och det måste den vara för att vi ska klara vår koldioxidbudget. Fokus ska ligga där kommunen har störst rådighet, men det handlar om mer än transporter. Vår styrka ligger i helheten: energiomställning, markanvändning och kolinlagring, hållbara inköp samt att vi själva utvecklar finansiering, ledning och styrning för att driva omställningen. Dessa områden är valda efter en gedigen rådighetsanalys och är våra verkliga hävstångar. Att vissa åtgärder ännu saknar mätbara mål är medvetet. Vi måste börja nu och bygga ut uppföljningen steg för steg – annars tappar vi tempo. Kopplingen till krisberedskap stärker dessutom både klimatnyttan och samhällets robusthet, vilket gör strategin ännu mer relevant.	Tydligare prioriteringar i handlingsplanen - visa vilka åtgärder som är mest kritiska/prioriterade. 1. Behåll processordningen som grund, eftersom det redan ligger i vårt arbetssätt. Om inte åtgärderna är redan satta i processordning ska dessa tidsättas i processordning. 2. Ange ett tydligt startår (t.ex. 2027, 2028, 2029 eller 2030). Stärkt uppföljning och ansvar – tydligare metod för rapportering och integrering i linjeorganisationen.	Alla omställningsteam
			Stärkt uppföljning och ansvar – tydligare metod för rapportering och integrering i linjeorganisationen. Komplettera skrivning under genomförande. (Notera att Hållbarhetsuppföljning är en del av Projektmål 1 Klimatfärdplan och kommer att utvecklas under 2027)	Processledare/redaktion
			Åtgärder under styrning/ledning – kan utvecklas med en tydligare beskrivning av metod för uppföljning i linjeorganisationen. Typ av ändring: I avsnittet om styrning och uppföljning behöver texten kompletteras så att det framgår hur uppföljningen ska göras, t.ex. att varje förvaltning följer upp sina åtgärder i verksamhetsplan/årsredovisning, och att kommunledningen samlar effektnivå-data. Det blir alltså ett förtydligande av metod och ansvar.	Team Ledning/Ledning och Processledning/Redaktion
			Koppling till krisberedskap; Särskilt kopplat till fossilfria transporter och energiförsörjning. Här pekar de på att klimatarbetet måste vara robust även i krislägen/att omställningen ska stärka kommunens krisberedskap och robusthet. Typ av ändring: I strategiska utvecklingsområdena 1 (Transporter & mobilitet) och 2 (Energiomställning) kan man lägga in skrivningar som markerar att arbetet med fossilfria transporter och energiförsörjning ska samordnas med kommunens beredskapsplanering (t.ex. energiberedskap, drivmedel i kris, reservkraftslösningar). Tydliggöra Vem som över i fall av kris	Team Mobilitet och Team Energi

Remissinstans	Referat av remissyttrande	Kommentar	Bedömning och ställningstagande	Ansvarig
E.ON - lokalnät	E.ON bedömer att Enköpings klimatstrategi är ambitiös, väl genomarbetad och tydlig i sin struktur. De ser positivt på att strategin är starkt förankrad i kommunens översiktsplan 2040 och att den lyfter fram energiomställning, markanvändning och transportfrågor som centrala delar. De framhåller särskilt att elektrifiering, utbyggnad av laddinfrastruktur och en snabbare energiomställning är avgörande för att nå målen. Samtidigt betonar E.ON vikten av en mix av lösningar där även fjärrvärme, lokal energiproduktion och energilagring spelar en roll. Strategin behöver enligt dem förtydliga hur dessa delar ska samverka för att skapa robusthet och resiliens i energisystemet. E.ON lyfter också behovet av att kommunen samverkar nära med energibolag och andra aktörer i genomförandet, eftersom energifrågan är så central för omställningen. De ser att kommunen kan dra nytta av partnerskap för att planera och genomföra investeringar i både energi- och laddinfrastruktur.	Vi uppskattar E.ON:s positiva bedömning av klimatstrategin och delar synen på att energiomställningen är avgörande och kräver en mix av lösningar för ett robust energisystem. Strategin prioriterar redan elektrifiering, laddinfrastruktur och fjärrvärme, och vi ser att lokal produktion och lagring behöver utvecklas i samverkan med aktörer som E.ON. I revideringen vill vi förtydliga helhetsperspektivet – att el, fjärrvärme och lagring är delar av samma system. Det pågående arbetet med en ny energiplan blir en central arena där dessa frågor kan förstärkas och konkretiseras.	Helhetsperspektiv på energisystemet (el, fjärrvärme, lagring): Vi instämmer i att energisystemet måste ses i sin helhet. Strategin lyfter redan dessa delar men vi kommer i revideringen att tydligare beskriva hur de kompletterar varandra. Detta blir också en huvudfråga i den energiplan som nu tas fram.	Team Energi
			Elektrifiering och laddinfrastruktur: Vi delar bedömningen att elektrifiering är central och ser behov av att skärpa formuleringarna kring laddinfrastruktur i handlingsplanen. Vi ska tydliggöra att kommunens åtgärder ska kompletteras av satsningar via statliga stöd som Klimatklivet. Typ av ändring: Skärpa formuleringarna i handlingsplanen (åtgärdskort under 1.4 Laddinfrastruktur eller tankmöjlighet för fossilfria fordon). Tydliggöra att kommunens egna satsningar på laddinfrastruktur ska kompletteras med nationella stöd (exempelvis Klimatklivet). Förslag på skrivning: "Kommunens satsningar på laddinfrastruktur genomförs i samverkan med externa stödprogram för att maximera utbyggnadstakten och säkerställa kostnadseffektivitet."	Team Mobilitet
			Fjärrvärme och lokal energiproduktion Typ av ändring: Redan med i strategin (strategiskt utvecklingsområde 2: Hållbar och lokal energi). Kan förstärkas genom att i strategin och i samband med energiplanen betona fjärrvärmens roll och vikten av att utveckla lokal förnybar energiproduktion. Förslag på skrivning: "Strategin samspelar med det kommande energiplansarbetet. Särskilt fjärrvärmens utveckling och lokal energiproduktion är centrala delar som kan förstärkas ytterligare i nästa steg av planeringen."	Team Energi
			Energilagring: Vi bedömer att frågan är viktig men i dagsläget inte fullt utvecklad på kommunal nivå. Den bör markeras som ett framtida utvecklingsområde, där vi i samverkan med energibolag kan testa och utveckla lösningar. Typ av ändring: Lägg in som åtgärd i denna version av klimatstrategin/handlingsplanen. Markeras som ett framtida utvecklingsområde för perioden efter 2030. Kan beskrivas i strategin under Strategiskt utvecklingsområde 2: Hållbar och lokal energi. Förslag på skrivning i strategin: "Energilagring bedöms vara en viktig del av framtidens robusta energisystem. I dagsläget är området inte fullt utvecklat på kommunal nivå, men ska följas upp som ett utvecklingsområde. Kommunen ska i samverkan med energibolag och andra aktörer testa och utveckla lösningar, med sikte på implementering i nästa strategiperiod." Lägga till en mening i beskrivningen av åtgärden om energigemenskaper: "I utvecklingen av energigemenskaper kan även frågan om energilagring testas och integreras, i samverkan med energibolag och andra aktörer."	Team Energi
			Samverkan med energibolag: Under Strategiskt utvecklingsområde 2 – Hållbar och lokal energi, komplettera texten med: "Samverkan med energibolag är en förutsättning för energiomställningen. Kommunen ska därför arbeta i nära partnerskap med energibolagen kring elektrifiering, fjärrvärme, lokal produktion, energigemenskaper och framtida lagringslösningar. Samverkan markeras som ett genomgående arbetssätt för genomförandet."	Team Energi

Remissinstans	Referat av remissyttrande	Kommentar	Bedömning och ställningstagande	Ansvarig
Heby Kommun	Heby kommun är i huvudsak positiva till strategin och menar att de strategiska utvecklingsområdena och åtgärderna är relevanta och aktuella. De framhåller att åtgärderna är omfattande och resurskrävande, men att strategin visar på en tydlig ambition som kan bidra till omställningen. En förlängning av perioden skulle kunna underlätta genomförandet, och tydligare prioriteringar bland åtgärderna skulle göra strategin mer användbar. Strategins inriktningar och prioriteringar bedöms som tydliga och tillräckliga, men Heby efterlyser en mer konkret beskrivning av hur vissa mål ska uppnås, särskilt när det gäller koldioxidutsläpp från jordbruket. De menar att åtgärder för att minska dessa utsläpp borde framgå tydligare. Som specifik synpunkt lyfter Heby att det i strategin beskrivs att 41 % av kommuninvånarna pendlar med bil, men att det behöver tydliggöras om detta gäller alla arbetande eller enbart de som pendlar utanför kommunen. De anser också att det är viktigt att redovisa skillnader mellan mäns och kvinnors resande. Avslutningsvis betonar Heby vikten av välavvägd strategi och ser arbetet som spännande och ambitiöst.	Vi välkomnar Heby kommuns positiva inställning till klimatstrategin och deras tydliga stöd för inriktningen. Det är viktigt att understryka att detta är vår första klimatstrategi med målår 2030, men också att den utgör startpunkten för en längre färdplan mot 2040. Strategin är medvetet utformad som ett första steg – där vi bygger upp organisation, strukturer och arbetssätt som sedan ska accelereras i perioden 2030–2040. Som en del av Viable Cities och EU:s mission för klimatneutrala städer har Enköping åtagit sig att påskynda omställningen redan till 2030. Det innebär att vi måste kombinera höga ambitioner med realistiska genomförandeplaner. Att åtgärderna upplevs som omfattande är därför en konsekvens av den systemförändring vi nu påbörjar. Prioriteringar och processordning är ett viktigt verktyg för att säkerställa att vi kan ta de första stegen, samtidigt som vi håller riktningen mot långsiktig klimatneutralitet. När det gäller Hebys synpunkt om jordbrukets utsläpp delar vi bilden av att det är ett särskilt svårt område. Därför har vi i klimatstrategin valt att peka ut kolinlagring och markanvändning som ett eget strategiskt utvecklingsområde, och vi ser framför oss att åtgärder för jordbruk och skogsbruk successivt förstärks under de kommande åren. Här är samverkan med markägare och nationella styrmedel avgörande för att kunna gå från strategiska inriktningar till praktiska utsläppsminskningar.	Förtydligande om strategins roll som startpunkt mot 2040. Skriv in mer tydligt att klimatstrategin 2030 är ett första steg och att accelerationen sker 2030–2040. Detta skapar förståelse för varför åtgärderna kan upplevas som omfattande nu, och varför prioriteringar och processordning är viktiga. Ingen åtgärd/Jordbrukets utsläpp hanteras främst på nationell och regional nivå, och kommunen har i dagsläget varken rådighet eller resurser för att driva egna åtgärder. Det kan bli aktuellt i ett senare skede, till exempel inom ramen för den externa omställningsarenan (åtgärd Åtgärd 5.1 8 Förstudie för lokal omställningsarena i samverkan med näringslivet) där kommunen kan samverka med näringslivsrepresentanter och branschen. Ingen åtgärd/Könsskillnader och jämlikhetsaspekter i mobilitet är viktiga frågor, men bedöms inte som relevanta att inkludera i denna klimatstrategi. Vår prioritet är att fokusera på de områden där vi kan uppnå störst klimatnytta fram till 2030. Ingen åtgärd/ Vi noterar synpunkten om förtydligande kring statistiken för bilpendling. Bedömningen är att detaljerade avgränsningar inte är avgörande i klimatstrategin, där siffran används för att illustrera en övergripande trend. För mer detaljerade analyser hänvisas till kommunens kommande mobilitetsstrategi.	Processledare/redaktion
				Processledare/redaktion
				Processledare/redaktion
				Processledare/redaktion.

Remissinstans	Referat av remissyttrande	Kommentar	Bedömning och ställningstagande	Ansvarig
Länsstyrelsen i Uppsala län	Länsstyrelsen i Uppsala län Länsstyrelsen anser att klimatstrategin är väl genomarbetad, ambitiös och med en tydlig struktur samt konkreta åtgärdsförslag. Den är väl förankrad i kommunens översiktsplan för 2040 och ger stor tyngd åt planering och markanvändning, där beslut om bebyggelse och infrastruktur ses som avgörande för utsläppsutvecklingen. Positivt att strategin prioriterar gång-, cykel- och kollektivtrafik samt fossilfria transporter. Men förutsättningarna i en landsbygdskommun gör att omställningen till hållbara resor kräver särskilda lösningar, t.ex. samordnade transporter, mobilitetstjänster och utvecklad digitalisering. Markanvändning lyfts som en nyckelfråga: kommunen bör arbeta strategiskt och resurseffektivt med mark, inklusive återbruk av byggmaterial och klimatsmart stadsutveckling. Strategin bör också tydligare ange vilka mål som gäller för 2030 respektive 2040, och gärna koppla till Agenda 2030. Specifika synpunkter på strategitexten Vissa figurer och formuleringar behöver förtydligas (t.ex. utsläppsnivåer och scenarier). Begreppet "klimatneutralitet" bör utvecklas och konkretiseras. Skrivningen om jordbrukets utsläpp kan nyanseras: metan från jordbruk kan öka även om koldioxid minskar. Viktigt att förtydliga hur kommunen kan kompensera utsläpp som inte kan undvikas. Synpunkter på handlingsplanen Elektrifiering och laddinfrastruktur är centrala, men kommunen behöver också planera för biodrivmedel och ett mer varierat fordonsparkstöd. Hänsyn till Klimatklivet och andra stöd bör finnas i handlingsplanen. Åtgärder för naturbaserade lösningar och klimatanpassning bör lyftas tydligare. Behov av att utveckla styrmedel, indikatorer och rapportering för vissa åtgärder. Flera åtgärder pekas ut som särskilt viktiga: t.ex. finansiering via regionala investeringsspar, hållbar upphandling (7.1.2, 7.1.6), kompetenshöjande insatser (4.4.5), dialog med medborgare (9.1.4).	Vi uppskattar Länsstyrelsens positiva bedömning av klimatstrategin och deras tydliga stöd för den valda inriktningen. När det gäller behovet av tydligare mål mellan 2030 och 2040 vill vi understryka att strategin medvetet är utformad som ett första steg till 2030, med utblick mot 2040. Detta för att vi inom Viable Cities och EU:s mission för klimatneutrala städer ska kunna påskynda arbetet fram till 2030, men samtidigt skapa förutsättningar för en accelererad fas därefter. Vi tar dock med oss behovet av att mer explicit särskilja målår och milstolpar i kommande revideringar. Vi noterar synpunkterna på figurer och begrepp, och ser att vissa förtydliganden kan göras för att öka läsbarheten och tydligheten, inte minst kring begreppet klimatneutralitet och olika utsläppsscenarier. Synpunkten om att inkludera både elektrifiering och biodrivmedel är relevant. Vi delar bilden av att det krävs en mix, i synnerhet i en landsbygdskommun som Enköping. Därför har vi i handlingsplanen lagt in åtgärder både för laddinfrastruktur och för att ställa krav på fossilfria transporter i upphandling (DRIV-modellen). Vi kommer att behöva justera vissa formuleringar så att helheten mellan elektrifiering, biodrivmedel och transporteffektivisering framgår tydligare. Att stärka naturbaserade lösningar och klimatanpassning ligger i linje med vårt pågående arbete att ta fram en klimatanpassningsplan och de åtgärder som finns i kolinlagrings- och markanvändningsområdet. Här kan vi förstärka kopplingarna till både ekosystemtjänster och risk- och sårbarhetsanalysen. Vi tar också med oss Länsstyrelsens synpunkter kring indikatorer, styrmedel och system för uppföljning. Detta är en central del i strategins genomförande, där vi just nu bygger upp kapacitet inom processledning och hållbarhetsstyrning. Vårt arbetssätt bygger på att utveckla uppföljning successivt och integrera den i linjeorganisationen.	Strategitext (Strategiskt utvecklingsområde 1 – Hållbar mobilitet) Komplettera inledande text med: "Enköpings omställning av transportsektorn bygger på en mix av elektrifiering, biodrivmedel, digitalisering och transporteffektivisering. Laddinfrastruktur, fossilfria drivmedel och krav i upphandling enligt DRIV-modellen kompletterar varandra för att skapa en robust och hållbar transportförsörjning." 2. Handlingsplan – åtgärdskort Åtgärder kopplade till fordonsomställning (1.2.9 och liknande) → Lägg in att både elektrifiering, digitalisering och fossilfria biodrivmedel ska omfattas. Åtgärder om upphandling av transporter → Komplettera med att DRIV-modellen ska tillämpas 1,3,8 inkludera även utbildning att använda digitala plattformar- "öka digitala kompetensen" Kanske en ny åtgärd vad gäller digitalisering av våra arbetssätt som är fortfarande sker på papper? Eller baka det in i befintliga åtgärder.	Team Mobilitet
			Strategitext (Strategiskt utvecklingsområde 3 – Kolinbindning) Komplettera inledningen med: " Markanvändning är en strategisk nyckelfråga inom samhällsbyggnad. Kommunen ska prioritera återbruk av mark, skydd av jordbruksmark, skogsmark, grönområden samt integrera kolinlagring och ekosystemtjänster i samhällsbyggnadsprocessen. När målkonflikter uppstår ska vi göra medvetna val och ska söka innovativa lösningar som bidrar till övergripande mål. Genom att kombinera hållbar markanvändning, kolinlagring och naturbaserade lösningar kan kommunen både minska växthusgasutsläpp, stärka ekosystemtjänster och skapa ökad robusthet mot klimatförändringar. Detta arbete ska också kopplas till den kommande klimatanpassningsplanen."	Team Ekosystemtjänster
			Koppling till samhällsplanering (Strategiskt utvecklingsområde 4 – Cirkulär samhällsplanering och byggande, åtgärdsområde fysisk planering) Förstärk med en skrivning om att: "Markanvändning ska betraktas som en strategisk fråga i samhällsplaneringen. Kommunen ska prioritera återbruk av mark, skydd av jordbruksmark och grönområden samt integrera	Team Stadsutveckling

			kolinlagring och ekosystemtjänster i planeringsprocesser."	
			Strategitext – Inledande målformuleringar (Kapitel 2, Mål och inriktning) Infoga ett stycke: "Klimatstrategin har två tidshorisonter. Måläret 2030 markerar startpunkten där Enköping, inom ramen för Viable Cities och EU:s mission för klimatneutrala städer, bygger upp sin omställningsförmåga och genomför de mest akuta åtgärderna för att minska utsläppen. Utblicken mot 2040 markerar nästa fas, där arbetet accelererar och omfattar även områden som hållbar konsumtion och bredare samhällstransformation. Strategin är därmed både en färdplan till 2030 och ett förberedande steg för en djupare omställning fram till 2040."	Processledning/redaktion
			Förslag på generell skrivning i klimatstrategin (avsnitt om styrning och uppföljning): Indikatorer och uppföljning utvecklas successivt och integreras i linjeorganisationens ordinarie styrning. Varje åtgärd i handlingsplanen ska ha en tydligt ansvarig funktion för uppföljning. Där indikatorer saknas idag ska de utvecklas i samband med implementeringen, i nära samspel med kommunens arbete i ClimateView, koldioxidbudget och klimatkontrakt 2030.	Processledning/redaktion

Remissinstans	Referat av remissyttrande	Kommentar	Bedömning och ställningstagande	Ansvarig
LRF Mälardalen	LRF framhåller att beredskap och livsmedelsförsörjning måste ingå i all planering och vill att klimatstrategin kopplas tydligare till den nationella livsmedelsstrategin 2.0. De efterlyser en lokal strategi för livsmedelsförsörjning och lyfter behovet av samverkan kring markanvändning, transporter och strategiska anläggningar. LRF välkomnar åtgärderna om rådgivning (3.1.1), kommunagronom (3.1.2) samt ökad upphandling av lokalproducerat mat, men varnar för att fossilfria krav kan utesluta producenter. Sammantaget anser LRF att klimatstrategin har tydliga inriktningar och prioriteringar och uppskattar kommunens hållning att börja inom den egna organisationen.	LRF:s yttrande är konstruktivt och lyfter en dimension – beredskap och livsmedelsförsörjning – som i dagsläget inte är fullt utvecklad i klimatstrategin. Vi noterar särskilt önskemålet om koppling till Livsmedelsstrategi 2.0 samt förslag om en lokal strategi för livsmedelsförsörjning. Flera av de åtgärder som LRF pekar på (rådgivning, kommunagronom, lokal upphandling) finns redan med i strategin, men deras synpunkter understryker vikten av att dessa prioriteras. Frågan om fossilfria upphandlingskrav behöver fortsatt hanteras med balans mellan klimatomål och marknadens förutsättningar.	Förtydliga klimatstrategins koppling till Livsmedelsstrategi 2.0 och den regionala livsmedelsstrategin i avsnittet om regionala mål.	Processledning/redaktion
			Överväg att lyfta behovet av en lokal strategi för livsmedelsförsörjning som ett framtida utvecklingsområde, i samverkan med näringsliv och civilsamhälle.	Processledning/redaktion
			Ingen åtgärd nu/Rapport om potential och kostnad för klimatåtgärder i lantbruket kan tas med, men behöver tas om hand i ett senare skede.	Processledning/redaktion
			Kolla upp om kommunen har en strategi för lokal livsmedelsförsörjning? Fråga Näringsliv och Trygghet och säkerhet om detta berörs i landsbygdsstrategi eller i RSA. Om det saknas föreslår LRF en ny åtgärd om detta.	Team Ledning/Ledning Finns med i RSA med beredskapssyfte men måltidsservice går före i frågan
			Behåll och förstärk åtgärderna 3.1.1 och 3.1.2 utifrån LRF:s stöd.	Team Ekosystemtjänster
			Justera skrivningen om livsmedelsupphandling så att lokalproducerat lyfts fram, men att fossilfria krav beaktas med hänsyn till producenternas förutsättningar.	Team Ledning/inköp

Remissinstans	Referat av remissyttrande	Kommentar	Bedömning och ställningstagande	Ansvarig
Valnämnden	Valnämnden anser att klimatstrategin är ambitiös och omfattande. Dessa områden pekas ut som extra viktiga då de omfattar samtliga nämnder. Säkerställa krav på fossilfria transporter (p. 2.2.8) samt stärkt kompetens kring klimat- och miljökrav (p. 5.1.6). Rekrytering – ställa krav på klimatkompetens vid nyckelroller (p. 5.1.5). Strategiska utvecklingsområden – särskilt område 5 och 9 kan förtydligas och utvecklas ytterligare, framför allt ur ett demokratiskt perspektiv där medborgarnas insyn och möjlighet att ta ställning är centrala.	Vi uppskattar synpunkterna där de pekar på vilka områden som är extra viktiga i framtagandet av strategin. Synpunkterna kommer tas med i stärkandet av klimatstrategin.	Föreslagen förstärkning i strategidel "Ledarskap för klimatomställning innebär också att säkerställa transparens i beslutsprocesser och att arbetet bedrivs på ett sätt som gör det möjligt för invånare, näringsliv och civilsamhälle att förstå, följa och granska kommunens klimatarbete. Detta stärker förtroendet för kommunen som förändringsaktör och lägger grunden för ökad delaktighet i nästa fas av klimatomställningen.	Team Ledning
			Strategiskt utvecklingsområde 9 – Engagerande och inkluderande kommunikation Föreslagen förstärkning: "Kommunens kommunikation ska inte bara inspirera till engagemang utan även säkerställa öppenhet och insyn. Invånare och aktörer ska kunna ta del av tydlig, begriplig och regelbunden information om mål, framsteg och utmaningar i klimatarbetet. På så sätt stärks medborgarnas möjlighet att förstå, följa och ta ställning till den pågående omställningen, vilket bidrar till ökad legitimitet och tillit."	Team Ledning/Kommunikation

Remissinstans	Referat av remissyttrande	Kommentar	Bedömning och ställningstagande	Ansvarig
Miljö- och byggnadsnämnden	Miljö- och byggnadsnämnden bedömer att klimatstrategin visar en hög kommunal ambition och att de nio strategiska utvecklingsområdena är väl valda utifrån kommunens utmaningar. De framhåller att strategins första del ger en bra och ödmjuk beskrivning av komplexiteten och att avsnittet om strategiska utvecklingsområden, samverkan och finansiering är avgörande för att strategin ska bli framgångsrik. I del två, den strategiska handlingsplanen, lyfter de att 125 åtgärder beskrivs med ansvar och genomförandefokus. De noterar dock att flera åtgärder är av organisatorisk och administrativ karaktär, och menar att det vore bättre om dessa bröts ut från handlingsplanen och hanterades inom förvaltningsledningens styrning, snarare än i klimatstrategins handlingsplan. På så sätt skulle ansvar och uppföljning tydligare hamna på förvaltningsnivå.	Vi välkomnar nämndens och förvaltningens positiva bedömning av strategins inriktning och de nio utvecklingsområdena. Vi noterar samtidigt synpunkten om att klimatstrategin riskerar att bli alltför omfattande när många åtgärder listas, och att det kan vara tydligare att särskilja de strategiska utvecklingsområdena från mer detaljerade genomförandeåtgärder. Detta är en synpunkt vi tar med oss i revideringen för att skapa en tydligare struktur mellan strategiska vägval och det praktiska genomförandet på förvaltningsnivå.	Tydliggöra struktur: Strategin ska bestå av mål, principer och nio strategiska utvecklingsområden med tillhörande åtgärdsområden.	Processledning/redaktion
			Separat handlingsplan: De 125 åtgärderna lyfts ur klimatstrategin och placeras i en separat strategisk handlingsplan som blir förvaltningarnas styrverktyg.	Processledning/redaktion
			Ansvar och uppföljning: Förtydliga att uppföljning av genomförandet sker i linjeorganisationen via den strategiska handlingsplanen, inte i strategin.	Processledning/redaktion

Remissinstans	Referat av remissyttrande	Kommentar	Bedömning och ställningstagande	Ansvarig
Utbildningsnämnden	Utbildningsnämnden ser klimatstrategin som viktig men upplever dokumentet och de 125 åtgärderna som omfattande och svåra att överblicka. De ansvarar direkt för ett fåtal åtgärder (2.2.8, 5.1.5 och 5.1.6) men påverkas även indirekt genom interdebideringar och andra nämnders beslut. Nämnden framhåller att utan tillförda resurser och tydliga prioriteringar kan genomförandet bli svårt. De efterlyser en kostnadskalkyl och en resurshanteringsplan för att förutse konsekvenserna, så att strategins åtgärder kan införlivas i den dagliga verksamheten utan att riskera att tränga undan grunduppdraget.	Vi delar utbildningsnämndens uppfattning om att klimatstrategin är omfattande och ställer krav på resurser och prioriteringar. Samtidigt vill vi understryka att klimatstrategin är ett strategiskt styrdokument, inte en detaljerad verksamhetsplan. Den anger inriktning, mål och ansvarsfördelning, medan frågor om resurser, kostnadskalkyler och prioriteringar hanteras i kommunens ordinarie budget- och planeringsprocess, inklusive den kommande klimatinvesteringsplanen. Strategin pekar ut riktningen – hur resurserna omsätts i praktiken beslutas i ordinarie planerings- och budgetarbete.	Omfattning och struktur: Revideringen tydliggör uppdelningen mellan klimatstrategi (övergripande inriktning och utvecklingsområden) och handlingsplan (detaljerade åtgärder).	Processledning/redaktion
			Resurser: Behovet av resursplanering hanteras genom klimatinvesteringsplanen och koppling till kommunens budgetprocess, inte i själva klimatstrategin.	Team Ledning/Finansiering

Remissinstans	Referat av remissyttrande	Kommentar	Bedömning och ställningstagande	Ansvarig
Tekniska nämnden	Tekniska nämnden stödjer klimatstrategins inriktning och ambitionen att påskynda omställningen. Samtidigt betonar de behovet av tydliga prioriteringar mellan åtgärder, extra resurser och en realistisk finansieringsmodell, att klimatstrategin och koldioxidbudgeten integreras i budget- och planeringsprocessen, att redan beslutade initiativ (t.ex. hållbarhetslöften, trafikstrategi, dagvattenplan) samlas och samordnas inom ramen för klimatstrategin. De konstaterar att de föreslagna åtgärderna sannolikt innebär ökade kostnader både i investeringar och drift, och att strategin därför bör kompletteras med en finansieringsplan. Nämnden lyfter också flera positiva samhälleffekter som klimatstrategin kan bidra till: förbättrad folkhälsa, ökad trygghet och jämlikhet, delaktighet och inflytande, nya gröna jobb och kompetensutveckling, samt stärkt lokal kultur och identitet.	Vi välkomnar nämndens och förvaltningens positiva bedömning av strategins inriktning och de nio utvecklingsområdena. Vi noterar samtidigt synpunkten om att klimatstrategin riskerar att bli alltför omfattande när många åtgärder listas, och att det kan vara tydligare att särskilja de strategiska utvecklingsområdena från mer detaljerade genomförandeåtgärder. Detta är en synpunkt vi tar med oss i revideringen för att skapa en tydligare struktur mellan strategiska vägval och det praktiska genomförandet på förvaltningsnivå. Vi välkomnar nämndens stöd för klimatstrategin och deras tydliga betoning på finansiering, prioritering och samordning. Vi delar uppfattningen att det är avgörande att klimatstrategin integreras i kommunens ordinarie budget- och planeringsprocess, samt att redan beslutade styrdokument och initiativ tydligt kopplas till strategin. Dagvattenplanen har stor bäring på klimatstrategin, men kommer också att omhändertas i den kommande klimatanpassningsplanen. Trafikstrategin (den kommande mobilitetsstrategin) är ett av de mest centrala styrdokumentet för att klimatarbetet ska lyckas. Det är därför avgörande att klimatstrategins strategiska utvecklingsområde 1 – Hållbar mobilitet samt relevanta delar av strategiska utvecklingsområde 2 – Hållbar och lokal Energi tydligt återspeglas i mobilitetsstrategin. Kopplingarna till kommunens klimatmål om reducerade växthusgasutsläpp och förstärkt omställningsförmåga måste säkerställas, så att mobilitetsstrategin blir ett kraftfullt verktyg i genomförandet av klimatstrategin. Mobilitetsstrategin behöver ha ett brett anslag och omfatta både hållbara persontransporter och hållbara godstransporter, samt frågor om fossilfria drivmedel, laddinfrastruktur och logistiklösningar. För att balansera målkonflikter och hitta tempoväxlingar mellan olika åtgärder och beteendeförändringar bör ClimateView användas som underlag i mobilitetsplaneringen. När det gäller hållbarhetslöftena har de som är relevanta för klimatfrågan redan integrerats i klimatstrategin, medan andra kommer att hanteras i angränsande planer som klimatanpassningsplanen, energiplanen, mobilitetsplanen och dagvattenplanen. Klimatstrategin ska, enligt farfarsprincipen, utgöra det överordnade styrdokumentet som vägleder och styr de tematiska styrdokument som tas fram. De åtgärder som ingår i klimatstrategin och den klimatstrategiska handlingsplanen är redan prioriterade, eftersom de valts ut utifrån deras avgörande betydelse för att hålla Parisavtalet och nå kommunens klimatmål.	Finansiering: Förtydliga kopplingen till klimatinvesteringsplanen (delmål i fas 3) som verktyg för prioritering och resursfördelning. Markera att klimatstrategiska handlingsplanens åtgärder integreras i kommunens ordinarie budgetprocess. Förslag till ny, mer övergripande text i avsnittet Genomförande Klimatstrategin behöver samordnas med andra styrdokument på lokal och regional nivå. Eftersom dessa dokument befinner sig i olika skeden av utveckling gäller att: Beslutade dokument ska vid kommande revideringar kompletteras och utvecklas i linje med klimatstrategins mål och inriktningar. Pågående processer, som exempelvis nya planer för mobilitet, energi och klimatanpassning, ska utformas i nära samspel med klimatstrategins utvecklingsområden och klimatmål. Regionala åtaganden, som hållbarhetslöftena, är redan integrerade i klimatstrategin där de är relevanta för klimatfrågan, medan andra delar hanteras i angränsande planer. Klimatstrategin fungerar därmed som en ram som både vägleder nya styrdokument och kompletterar redan beslutade, så att kommunens samlade arbete hålls samman mot klimatmålen. Dagvatten: Skriv in att dagvattenplanen ska förhålla sig till både klimatstrategin och en kommande klimatanpassningsplanen. Mobilitet: Markera att mobilitetsstrategin måste spegla klimatstrategins strategiska utvecklingsområde 1 – Hållbar mobilitet och delar av område 2 – Energiomställning, inklusive både person- och godstransporter, fossilfria drivmedel, laddinfrastruktur och logistiklösningar. Ersätta MM-satrageti mot Mobilitetsstrategi och mobilitetsplan. Skapa en åtgärd som gäller Mobilitetsstrategi 1.1.2, 1.1.5 och även 4.1.5. Rensa och säkerställa att det är samma dokumentnamn använd Fundera om namnet på strategiska dokumentet om mobilitet och trafik Prioriteringar De åtgärder som ingår i klimatstrategin och den klimatstrategiska handlingsplanen är redan prioriterade, eftersom de valts ut utifrån deras avgörande betydelse för att hålla Parisavtalet och nå kommunens klimatmål. Däremot behöver genomförandet förtydligas genom en tydlig tidsättning i åtgärds korten, där varje åtgärd får ett startår (2027, 2028, 2029 eller 2030) och placeras i rätt processordning. På så sätt framgår när åtgärderna ska påbörjas och i vilken ordning de behöver genomföras för att skapa mest klimatnytta och stärka omställningsförmågan. Förtydligande i avsnittet Genomförande – Lägg in en skrivning om att de åtgärder som finns i strategin redan är prioriterade utifrån Parisavtalet och kommunens klimatmål. – Markera att genomförandeordningen avgörs genom tidsättning i åtgärds korten. Omfattning och struktur: Revideringen tydliggör uppdelningen mellan klimatstrategi (övergripande inriktning och utvecklingsområden) och handlingsplan (detaljerade åtgärder).	Team Ledning/Finansiering
				Processledning/redaktion
				Team Ekosystemtjänster
				Team Mobilitet
				Processledning/Genomförande
				Processledning/redaktion

		Däremot behöver genomförandet förtydligas genom en tydlig tidsättning i åtgärdsplanen, där varje åtgärd får ett startår (2027, 2028, 2029 eller 2030) och placeras i rätt processordning. På så sätt framgår när åtgärderna ska påbörjas och i vilken ordning de behöver genomföras för att skapa mest klimatnytta och stärka omställningsförmågan.	Bedömning: Många remissinstanser efterfrågar resursplanering direkt i klimatstrategin. Samtidigt är strategin ett övergripande styrdokument, och detaljerad resursfördelning hör hemma i klimatinvesteringsplanen och kommunens ordinarie budgetprocess. Därför behöver strategin förtydligas så att det framgår att resurshanteringen sker i nästa steg genom klimatinvesteringsplanen, som är verktyget för att prioritera, finansiera och följa upp åtgärder. Förslag på revidering i klimatstrategin (avsnitt Genomförande eller Finansiering) "Klimatstrategin anger riktning, mål och åtgärder. Resursplanering och finansiering hanteras i klimatinvesteringsplanen, som kopplas till kommunens ordinarie budgetprocess. Klimatinvesteringsplanen ska säkerställa att resurser tilldelas de mest kritiska åtgärderna i rätt tid, och att investeringar prioriteras utifrån klimatnytta, kostnadseffektivitet, långsiktighet och resiliens." Förslag på revidering i den klimatstrategiska handlingsplanen Lägg till en ruta/fotnot i inledningen: "Åtgärdernas finansiering och resursbehov hanteras i klimatinvesteringsplanen. Handlingsplanen beskriver ansvar, tidplan och samverkan, medan resurser planeras och beslutas i budgetprocessen."	Team Ledning/Finansiering
			Förslag till revidering i klimatstrategin (strategisk nivå). Lägg in ett generellt ställningstagande i avsnittet om Styrning och uppföljning: "Kommunen ska använda dataunderlag som strategiskt analysverktyg för att synliggöra samband, målbalanseringar och tempoväxlingar mellan olika åtgärder och beteendeförändringar. Analysverktyget ska stödja verksamhetsplanering, budgetprocesser och framtagande av tematiska styrdokument inom klimat- och hållbarhetsområdet."	Processledning/redaktion
			Mobilitet: "Mobilitetsstrategin ska bygga på dataunderlag som analysverktyg för att identifiera målbalanseringar och omställningstakt."	Team Mobilitet
			Energi: "Energiplanen ska använda dataunderlag som metodstöd för att analysera effekter och tempoväxlingar i energiomställningen."	Team Energi
			Ledning/Styrning (ny generell åtgärd): "Etablera gemensam metod för hur dataunderlag används i planering och uppföljning av klimatrelaterade åtgärder i hela kommunen."	Team Ledning/Ledning

Remissinstans	Referat av remissyttrande	Kommentar	Bedömning och ställningstagande	Ansvarig
Utbildningsnämnden	Utbildningsnämnden ser klimatstrategin som viktig men upplever dokumentet och de 125 åtgärderna som omfattande och svåra att överblicka. De ansvarar direkt för ett fåtal åtgärder (2.2.8, 5.1.5 och 5.1.6) men påverkas även indirekt genom interdebideringar och andra nämnders beslut. Nämnden framhåller att utan tillförda resurser och tydliga prioriteringar kan genomförandet bli svårt. De efterlyser en kostnadskalkyl och en resurshanteringsplan för att förutse konsekvenserna, så att strategins åtgärder kan införlivas i den dagliga verksamheten utan att riskera att tränga undan grunduppdraget.	Vi delar utbildningsnämndens uppfattning om att klimatstrategin är omfattande och ställer krav på resurser och prioriteringar. Samtidigt vill vi understryka att klimatstrategin är ett strategiskt styrdokument, inte en detaljerad verksamhetsplan. Den anger inriktning, mål och ansvarsfördelning, medan frågor om resurser, kostnadskalkyler och prioriteringar hanteras i kommunens ordinarie budget- och planeringsprocess, inklusive den kommande klimatinvesteringsplanen. Strategin pekar ut riktningen – hur resurserna omsätts i praktiken beslutas i ordinarie planerings- och budgetarbete.	Omfattning och struktur: Revideringen tydliggör uppdelningen mellan klimatstrategi (övergripande inriktning och utvecklingsområden) och handlingsplan (detaljerade åtgärder).	Processledning/redaktion
			Resurser: Behovet av resursplanering hanteras genom klimatinvesteringsplanen och koppling till kommunens budgetprocess, inte i själva klimatstrategin.	Team Ledning/Finansiering

Remissinstans	Referat av remissyttrande	Kommentar	Bedömning och ställningstagande	Ansvarig
EHB	EHB stödjer klimatstrategins mål, men framhåller behovet av tydlig samverkan mellan kommunen och dess bolag. Som bostadsbolag har EHB en central roll i energiomställning och cirkulärt byggande, men betonar att strategins ambitioner måste harmonisera med deras ekonomiska förutsättningar och investeringsplaner. De lyfter risk för målkonflikter mellan klimatkrav och boendekostnader samt efterfrågar prioriteringar, etappmål och gemensamma uppföljningsmodeller som inte skapar onödig administration.	Vi noterar EHB:s viktiga roll inom både energi- och byggsektorn och delar behovet av att samordna klimatstrategins ambitioner med bolagets investeringsplaner. På frågan om prioriteringar och kostnadseffektivitet vill vi säga att vi delar uppfattningen om behovet av långsiktig finansiering och realistiska etappmål, men klimatnytta måste fortsatt vara styrande. Kostnadseffektivitet kan användas som kompletterande kriterium, inte som överordnad princip. Kostnadseffektivitet ska däremot anges som ett av flera urvalskriterier vid prioritering av åtgärder i genomförandet – men alltid i balans med klimatnytta, långsiktighet och resiliens.	Förslag på en reviderad formulering av åtgärden om hållbarhetsuppföljning och indikatorutveckling (under strategiskt utvecklingsområde 5 – Ledarskap som driver klimatomställningen Nuvarande inriktning (förenklat återgivet): Utveckla indikatorer och system för hållbarhetsuppföljning. Säkerställa att resultat integreras i kommunens styrning.	Team Ledning/Ledning
			Förslag på komplettering: "Utveckla gemensamma uppföljningsmodeller och indikatorer som gör det möjligt för alla förvaltningar och bolag att rapportera insatser och framsteg på ett enhetligt sätt. Uppföljningen ska vara proportionerlig och utformas så att den inte skapar en onödig administrativ börda, utan stärker lärande och transparens i klimatarbetet. Resultaten integreras i kommunens ordinarie styrning, planering och redovisning."	Processledning/redaktion
			Samverkan: Förstärka skrivningar om samarbete mellan kommunen och bolagen i genomförandeavsnittet.	Team Stadsutveckling
			EHB lyfter att de jobbar med cirkulär samhällsplanering och byggande (6.4) och bör beröras/ ha ett ansvar där också. Här är ett konkret förslag på en skrivning som kan läggas in under Strategiskt utvecklingsområde 4 – Cirkulär samhällsplanering och byggande, under åtgärdsområde Lokalanvändning, byggande och förvaltning: "Vid prioritering av åtgärder ska även kostnadseffektivitet beaktas, men alltid i balans med klimatnytta, långsiktighet och resiliens. På detta sätt säkerställs att genomförandet bidrar till hållbara lösningar som både minskar klimatpåverkan och stärker fastighetsbeståndets robusthet över tid." samt "Klimatarbetet ska integreras i kommunens fleråriga investerings- och underhållsplaner, så att klimatmål och åtgärder blir en naturlig del av planeringen för fastigheter, lokaler och anläggningar."	
			Principer för prioritering (generell komplettering) "Vid prioritering av åtgärder ska flera urvalskriterier vägas samman. Kostnadseffektivitet kan vara ett av kriterierna, men ska alltid balanseras mot klimatnytta, långsiktighet och resiliens."	Processledning/redaktion

Remissinstans	Referat av remissyttrande	Kommentar	Bedömning och ställningstagande	Ansvarig
Upplevelsenämnden	Upplevelsenämnden bedömer att klimatstrategin är ambitiös och väl genomarbetad men också omfattande. De menar att dokumentet riskerar att bli svårtillgängligt och administrativt tungt. Nämnden föreslår att den strategiska handlingsplanen lyfts ut och blir ett separat, levande dokument, medan klimatstrategin hålls mer övergripande. De efterfrågar också tydligare prioriteringar mellan de 125 åtgärderna, baserat på kostnadseffektivitet, utsläppsminskning, tidsperspektiv och genomförbarhet. De lyfter särskilt finansieringsfrågan och oro för att många åtgärder kräver nya resurser. De föreslår att en utvecklingsportfölj tas fram, där klimatinvesteringar kopplas till en flerårig klimatbudget. Samtidigt betonar de vikten av att koppla social hållbarhet tydligare till klimatstrategin och att målkonflikter mellan ekologiska, sociala och ekonomiska mål adresseras. Vidare påpekas att indikatorer bör förenklas: istället för indikatorer per åtgärd bör övergripande indikatorer för utvecklingsområden användas. De understryker också behovet av realistiska uppföljningsrutiner, och lyfter oro för resursbrist om nya roller (t.ex. hållbarhetscontroller) inte kan tillskapas.	Vi välkomnar Upplevelsenämndens positiva syn på klimatstrategins ambition och delar deras syn på behovet av tydlighet och hanterbarhet. Vi håller med om att det är viktigt att skilja mellan den övergripande klimatstrategin och den mer detaljerade handlingsplanen – därför föreslås i revideringen att strategin hålls mer övergripande, medan den klimatstrategiska handlingsplanen lyfts ut och blir ett separat genomförandedokument. När det gäller prioriteringar konstaterar vi att de åtgärder som finns med redan är prioriterade utifrån deras direkta koppling till utsläppsminskning och omställningsförmåga. Däremot instämmer vi i behovet av tydligare tidsordning och markering av vilka åtgärder som är mest kritiska att påbörja först. Detta kommer att utvecklas i handlingsplanens struktur. Finansieringsfrågan är redan ett strategiskt utvecklingsområde och kommer att kopplas till klimatinvesteringsplanen som tas fram i nästa steg. Förslaget om utvecklingsportfölj och klimatbudget är intressant och kan ses som en framtida modell för att avlasta förvaltningarna, men införs inte fullt ut i denna strategi. Vi noterar även behovet av att förenkla indikatorstrukturen och kommer i revideringen att betona övergripande indikatorer per utvecklingsområde, snarare än indikatorer på varje enskild åtgärd. Slutligen delar vi upplevelsenämndens syn på resursfrågan. Rollen som hållbarhetscontroller kan vara svår att tillskapa i nuläget, men strategin markerar behovet av att successivt utveckla organisationens kapacitet för uppföljning och analys under perioden 2027–2030.	Omfattning och struktur: Vi noterar behovet av en tydligare uppdelning mellan strategiska utvecklingsområden och detaljerade åtgärder.	Processledning/redaktion
			Prioriteringar: Förslaget om att tydligare peka ut vilka åtgärdsområden som är mest kritiska tas vidare i revideringen.	Processledning/redaktion
			Finansiering: Frågan om finansiering är redan ett strategiskt utvecklingsområde. Kopplingen till klimatinvesteringsplanen och behovet av prioritering mellan åtgärder behöver förtydligas.	Team Ledning/Finansiering/Processledning/redaktion
			Förslaget om klimatbudget/utvecklingsportfölj ses som en intressant modell att utveckla på sikt, men införs inte fullt ut i denna strategi. Utvecklingsportfölj och klimatbudget kan noteras som ett framtida utvecklingsområde, i syfte att långsiktigt avlasta förvaltningarna från svåra avvägningar.	Team Ledning/Finansiering/Processledning/redaktion
			Indikatorer: Vi noterar behovet av att förenkla indikatorstrukturen för att undvika en orimlig administrativ börda.	Processledning/redaktion
			Nämndernas och verksamheternas ansvar: Åtgärderna förblir ett ansvar för respektive förvaltning och nämnd att rapportera på, men effektnivån samordnas kommunövergripande. På så sätt tydliggörs rollfördelningen och administrationen kan hållas på en rimlig nivå. Vi säkerställer att detta framgår.	Processledning/redaktion
			Förslag på tilläggstext som kan infogas i avsnittet Organisation och genomförande: För att långsiktigt säkerställa uppföljning, analys och genomförandekraft behöver kommunen successivt utveckla sin organisatoriska kapacitet under perioden 2027–2030. Detta kan ske genom nya roller eller genom omprioriteringar inom befintlig organisation. Exakt lösning avgörs löpande utifrån tillgängliga resurser och behov, men målsättningen är att förstärka stödet till både kommunledning och förvaltningar i genomförandet av klimatstrategin.	Processledning/redaktion
			Åtgärd 1.2.9 Ställ om kommunens fordonsflotta till fossilfria alternativ Upplevelseförvaltningen läggs till som ansvarig samverkanspart i åtgärden Lägga till samtliga förvaltningar.	Team Mobilitet
			Åtgärd 1.3.7 Klimatväxling Team Mobilitet har bedömt åtgärden som strategiskt viktig för att på sikt styra ner koldioxidbelastningen från tjänsteresor. Åtgärden förändras inte i sak, men texten justeras så att den bättre speglar att klimatväxling kan byggas på successivt, med resepolicy som första steg.	Team Mobilitet
			4.2.1 Utveckla och tillämpa klimatsmarta tekniska handböcker: Åtgärden behålls men justeras för att tydliggöra att tekniska handböcker ska testas i pilotform, bygga vidare på befintliga standarder och utformas med hög anpassningsförmåga.	Team Stadsutveckling
			4.2.4 Etablera en tvärssektoriell samordningsgrupp för klimatsmart byggande och arkitektur (Kvalitetsrådet 2.0): Åtgärden behålls men justeras för att tydliggöra att samordningsgruppen ska arbeta tvärssektoriellt med alla dimensioner av hållbarhet och använda relevanta indikatorer, särskilt för social hållbarhet.	Team Stadsutveckling
			5.1.3 Inför årlig klimatrapportering till kommunfullmäktige: Åtgärden behålls men justeras för att undvika dubbeladministration och säkerställa att klimatrapporteringen är samordnad, proportionerlig och integrerad i ordinarie uppföljning.	Team Ledning/Ledning
			5.1.5 Ställ krav på klimatkompetens vid rekrytering till nyckelroller: Synpunkten är relevant. Åtgärden justeras så att kravet på klimatkompetens riktas till särskilt relevanta nyckelroller. Komplettera åtgärden med att kommunen tar fram en plan för kompetensutveckling inom klimat och hållbarhet, så att fler roller successivt kan stärka sin kompetens.	Team Ledning/Ledning

			5.1.2 – Förstudie för hantering av målkonflikter i klimatomställningen: Förslag på förtydligande i åtgärdsbeskrivningen Förstudien ska inte enbart analysera målkonflikter mellan olika klimatåtgärder, utan även belysa de sociala och ekonomiska konsekvenser som kan uppstå i klimatomställningen. Syftet är att ta fram metoder för att identifiera och väga av målkonflikter på ett systematiskt sätt, där klimatnytta, social hållbarhet och ekonomisk bärkraft ses som ömsesidigt beroende faktorer. Förstudien ska även klargöra hur resultaten kan integreras i kommunens styrning, planering och beslutsprocesser, så att klimatåtgärder kan genomföras utan att skapa negativa sideeffekter för invånare eller verksamheter.	Team Ledning/Ledning
--	--	--	---	-----------------------------

Remissinstans	Referat av remissyttrande	Kommentar	Bedömning och ställningstagande	Ansvarig
Vafabmiljö	Vafabmiljö ser positivt på Enköpings klimatstrategi och att den omfattar områden i linje med avfallsplanens ambitioner. De bedömer utvecklingsområdena och åtgärderna som relevanta men efterlyser tydligare koppling till scenarier och till utmaningar i konsumtion. De menar att prioriteringarna blir något otydliga, särskilt i relation till privat konsumtion. De lyfter vikten av att kommunorganisationens kompetens och förmåga att samverka är central, samt att avfallsfrågor borde kopplas tydligare till strategin. De anser att strategin är omfattande och svårnavigerad och föreslår en översikt eller bilaga som binder ihop åtgärderna bättre. Vafabmiljö betonar behovet av åtgärder för plastanvändning och konsumtion, liksom att fler mål bör kopplas tydligare till avfallsplanen. Specifika synpunkter gäller bland annat: Otydligheter i text kring avfallsplanens roll och begreppet "fast avfall". Behov av bättre upplösning i diagram över utsläppsscenarioer. Saknad åtgärd för biogas. Vikten av att Vafabmiljö inkluderas i samverkan inom biogasområdet. Frågor kring koldioxidbudgetens underlag för avfallstrender. Tydligare referenser till avfallsplanen.	Vi välkomnar Vafabmiljös positiva helhetsbedömning och deras konstruktiva synpunkter på tydligare prioriteringar, konsumtionsfrågor och kopplingen till avfallsplanen. Vi ser deras inspel som särskilt värdefulla för att förstärka avfallsperspektivet i klimatstrategin och förtydliga synergier mellan klimatstrategin och avfallsplanen. Vi delar Vafabmiljös syn på att konsumtion och avfall är viktiga klimatfrågor. Samtidigt är klimatstrategin 2027–2030 medvetet avgränsad till de områden där kommunen har rådighet. Därför fokuserar strategin på de delar av avfallsfrågan som kommunen direkt kan påverka, till exempel genom upphandling, byggande och cirkulära materialflöden. Kopplingen till den befintliga avfallsplanen 2020–2030 bör förtydligas i revideringen, men klimatstrategin ska inte ta över avfallsplanens innehåll eftersom det riskerar dubbelstyrning. På längre sikt ser vi att hållbar konsumtion och materialflöden, inklusive plastanvändning, kan utvecklas till ett eget strategiskt område i nästa strategiperiod (2030–2040).	Förtydliga koppling till avfallsplanen i strategins text, särskilt under utvecklingsområde 4 (Cirkulär samhällsplanering och byggande). Förslag på tillägg i strategin: "Kommunens arbete med cirkulära materialflöden och resurseffektiv samhällsplanering sker i nära koppling till Avfallsplan 2020–2030. Klimatstrategin fokuserar på de delar där kommunen har direkt rådighet – såsom kravställning i upphandling, bygg- och rivningsprocesser samt utveckling av cirkulära materialflöden – medan avfallsplanen ger den mer detaljerade styrningen av insamling, sortering och behandling. På så sätt kompletterar klimatstrategin avfallsplanen, utan att överlappa dess innehåll."	Team Stadsutveckling
				Team Energi
			Uppdatera referenser till avfallsplanen och rätta stavningen av Vafabmiljö.	Processledning/redaktion
			Uppdatera Bilaga 2, avsnittet om koldioxidbudget och avfall Förslag till bakgrundscommentar: "Trenden för avfall i koldioxidbudgeten bygger på nationella scenarier från Naturvårdsverket och Avfall Sverige, där avfallsmängderna antas öka något fram till 2030. Antagandet är valt för att inte underskatta kommunens utsläppsutmaning och för att säkerställa att behovet av utsläppsminskningar inte underskattas i koldioxidbudgeten. Samtidigt visar lokala mätdata i flera kommuner, inklusive Enköping, på en stabilisering eller till och med minskning av hushållsavfall under senare år. Detta innebär att om den positiva trenden håller i sig kan utsläppsminskningarna bli större än vad koldioxidbudgeten i nuläget visar. Kommunen följer därför utvecklingen löpande och kommer att justera antagandena i kommande revideringar."	Processledning/redaktion

Remissinstans	Referat av remissyttrande	Kommentar	Bedömning och ställningstagande	Ansvarig
Socialnämnden	Socialnämnden ställer sig bakom strategin och ser den som väl genomarbetad och ambitiös. Strategin är viktig för klimatomställningen, men socialnämndens roll är relativt begränsad. Nämnden påverkas dock genom vissa åtaganden och samverkansuppdrag, vilket kan innebära ökad arbetsbelastning utan nya resurser. Vissa krav – såsom upphandling och rekrytering – anses inte realistiska att lägga på socialförvaltningen. Upphandling: Socialförvaltningens personal bör inte själva behöva ha särskild klimatkompetens i upphandlingsfrågor, då detta ska hanteras via kommunens inköpsavdelning. Rekrytering: Krav på klimatkompetens i nyckelroller bedöms orimligt eftersom förvaltningen måste kunna rekrytera utifrån det sociala uppdraget. Transporter: Förvaltningen påpekar praktiska svårigheter med fossilfria transporter, särskilt vid långa tjänsteärenden samt i kris- och katastroflägen. Social hållbarhet: Får inte komma i skymundan när klimatmålen prioriteras. Fordonsflotta: Socialförvaltningen använder fordon i flera verksamheter men nämns inte i åtgärden om fossilfria fordon – de vill inkluderas i processen för att undvika hinder i arbetet.	Vi delar synpunkten att upphandlingskompetens bör samlas i kommunens inköpsfunktion, där förvaltningarna bidrar med verksamhetsspecifika behov. Frågan behöver hanteras i utvecklingsområdet Hållbara inköp. När det gäller rekrytering har flera förvaltningar lyft samma invändning – därför behöver åtgärden (5.1.5) justeras så att klimatkompetens anpassas efter tjänstens art, och kombineras med systematiskt kompetensutvecklingsarbete. Synpunkterna kring fossilfria transporter är viktiga – socialförvaltningen bör inkluderas i kommunens arbete med fordonsomställning, även om särskilda behov i kris- och katastroflägen hanteras i andra planer (t.ex. krisberedskapsplaner). Social hållbarhet är centralt och målkonflikter ska följas upp och utvecklas vidare i kommande strategiperiod.	Upphandling (åtgärd 7.1.6) Nuvarande problem: Otydlig rollfördelning – risk att förvaltningar förväntas bygga egen specialistkompetens. Revidering: Förtydliga i åtgärdsbeskrivningen att kommunens inköpsorganisation har huvudansvaret för specialistkompetens inom klimat- och miljökrav i upphandlingar. Förvaltningarnas ansvar ska vara att bidra med verksamhetsspecifika behov, kravställningar och kontext.	Team Ledning/Inköp
			Rekrytering (åtgärd 5.1.5) Nuvarande problem: Kravet på klimatkompetens i nyckelroller upplevs för generellt och riskerar att försvåra rekrytering i vissa verksamheter. Revidering: Justera skrivningen så att klimatkompetens kravställs proportionerligt utifrån tjänstens funktion. Förtydliga att detta kombineras med ett kommunövergripande arbete för kompetensutveckling inom hållbarhet, där nyckelpersoner får stöd och utbildning snarare än att det blir ett generellt krav vid rekrytering.	Team Ledning/Ledning
			Transporter (åtgärd 1.2.9) Nuvarande problem: Socialförvaltningen nämns inte i åtgärden om fossilfria fordon trots att de använder många fordon. Revidering: Tydliggör i åtgärden att alla förvaltningar med fordonsanvändning inkluderas i fordonsomställningen, inklusive socialförvaltningen. Lägg till att särskilda behov i kris- och katastroflägen hanteras i kommunens krisberedskapsplan och inte i klimatstrategin.	Team Mobilitet
			Social hållbarhet, målkonflikter, åtgärd 5.1.2) Nuvarande problem: Oro att sociala aspekter hamnar i skymundan när klimatmålen prioriteras. Revidering: Komplettera skrivningen i avsnittet om målkonflikter (5.1.2) så att det tydligt framgår att sociala aspekter och rättvisaspekter ska följas upp och utvecklas vidare i nästa strategiperiod (2030–2040). Strategins nuvarande fokus på klimatmål ligger fast, men målkonflikter ska dokumenteras och beaktas i planeringen.	Team Ledning/Ledning

Remissinstans	Referat av remissyttrande	Kommentar	Bedömning och ställningstagande	Ansvarig
Vård- och omsorgsnämnden	Vård- och omsorgsförvaltningen ställer sig bakom klimatstrategin och betonar att den är relevant även om vård- och omsorgsnämnden inte är huvudaktör i de flesta åtgärder. De ser att strategin kan bidra till deras utmaningar, exempelvis minskade transporter genom digitalisering. Digitalisering ses som särskilt viktigt för att effektivisera planering, strukturera arbetet och i vissa fall ersätta fysiska kundmöten. Förvaltningen framhåller också att de kommer följa klimat- och miljökrav i upphandlingar, men att de behöver mer utbildning och stöd i arbetet med lagar, regler och metoder för hållbara upphandlingar. Förslaget om skallkrav på klimat- och hållbarhetskompetens vid rekrytering av nyckelpersoner ses som problematiskt, då förvaltningen redan har svårt att rekrytera till vissa funktioner. De menar att sådana krav måste vägas mot grunduppdragets behov. Slutligen påpekar de att uppföljning och utvärdering av strategin måste anpassas till nämndens begränsade uppdrag, eftersom de redan har omfattande kvalitetsuppföljning kopplat till grunduppdraget. Sammantaget anser de att klimatstrategin är ett omfattande och tydligt underlag över nuläge, framtid, behov och ansvar.	Vi välkomnar vård- och omsorgsförvaltningens stöd för klimatstrategin och deras konkreta inspel om digitalisering, upphandling, rekrytering och uppföljning. Vi ser att deras synpunkter stärker behovet av att tydligare lyfta digitaliseringens roll som stöd för både verksamhetsutveckling och klimatnytta, förstärka stödet till förvaltningarna i hållbara upphandlingar, justera åtgärden om klimatkompetens vid rekrytering så att kraven blir proportionerliga, förtydliga ansvarsfördelningen i uppföljningen, så att förvaltningar följer upp sina åtgärder och kommunledningsförvaltningen tar ansvar för övergripande effektmål.	Digitalisering: Förstärk skrivningen om digitalisering som ett verktyg för minskade transporter och resurseffektivitet inom vård och omsorg.	Team Ledning/Digitalisering
			Upphandling: Komplettera åtgärderna om hållbara upphandlingar med insatser för utbildning och metodstöd till förvaltningarna	Team Ledning/Inköp
			Rekrytering: Justera åtgärden om klimatkompetens (5.1.5) så att kraven riktas till relevanta nyckelroller och kompletteras med intern kompetensutveckling.	Team Ledning/Ledning
			Uppföljning: Förtydliga ansvarsfördelningen – förvaltningar rapporterar på åtgärdsnivå, kommunledningsförvaltningen ansvarar för samlad effektuppföljning.	Processledning/redaktion